

Dierenwelzijn in het Westerkwartier

Dierenwelzijnsnota gemeente Westerkwartier

Voorwoord wethouder

Met veel plezier presenteer ik u hierbij de Dierenwelzijnsnota. In het Westerkwartier is het goed wonen. De kwaliteit van de leefomgeving is hoog en er is oog voor al onze inwoners. In de gemeente wonen natuurlijk niet alleen mensen, maar er leven ook veel dieren. In het wild levende dieren, gezelschapsdieren, hobbydieren of bedrijfsmatig gehouden dieren spelen een grote rol in ons dagelijks leven. Het is van belang dat het welzijn van deze groep 'inwoners' ook gewaarborgd wordt in het beleid van de gemeente Westerkwartier.

Dierenwelzijn omvat veel verschillende taakvelden binnen de gemeente, zoals de leefomgeving van (in het wild levende) dieren en de opvang van (zwerf)dieren. Om dierenwelzijn goed te kunnen waarborgen, is het van belang dat hiermee rekening wordt gehouden in het beleid en de werkzaamheden van de gemeente. Het doel is dat er een samenhangende aanpak in de hele gemeente ontstaat op het gebied van dierenwelzijn.

In het Westerkwartier kiezen we voor een integraal dierenwelzijnsbeleid. We streven ernaar de verschillende onderdelen met elkaar te verbinden en elkaar te versterken. Dit document is tot stand gekomen dankzij een samenwerking tussen de Dierenambulance, Wildbeheereenheid Westerkwartier, Veilig Thuis, Westerkwartier Paardenkwartier en medewerkers van de gemeente Westerkwartier uit zowel het sociaal als het fysiek domein.

Hiermee is een nota opgesteld waarmee we in onze gemeente verder kunnen werken aan de doelen op het gebied van dierenwelzijn. We gaan hier gezamenlijk invulling aan geven opdat we samen bewegen naar het borgen van het welzijn van dieren in de gemeente.

Bert Nederveen
Wethouder Dierenwelzijn

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Wettelijk kader.....	6
1.1 Europese wetgeving	6
1.2 Landelijke wetgeving.....	7
1.3 Provinciale taken	8
1.4 Gemeentelijke taken.....	8
1.5 Omgevingswet	10
Hoofdstuk 2. Gezelschapsdieren.....	11
2.1 Het houden van huisdieren	11
2.2 Opvang, overlast en overlijden van gezelschapsdieren.....	12
2.3 Rampen en mishandeling	14
2.4 Educatie en preventie	15
Hoofdstuk 3. Hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren.....	16
3.1 Het houden van hobbydieren.....	16
3.2 Evenementen met (hobby)dieren	16
3.3 Houden van dieren in de dierenweides	17
3.4 Leefomgeving hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren	18
3.5 Landbouw en dierenwelzijn	18
Hoofdstuk 4. In het wild levende dieren	19
4.1 Belang van biodiversiteit voor wilde dieren.....	19
4.2 Zieke, gewonde of dode dieren.....	20
4.3 Faunabeheer	21
4.4 Hobby	23
Hoofdstuk 5. Acties	24
5.1 Fysiek domein.....	24
5.2 Sociaal domein	24
5.3 Communicatie	25

Inleiding

De Dierenwelzijnsnota staat voor een gezond leefklimaat voor gezelschapsdieren, hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren, het beschermen en behouden van dieren die in het wild leven en biodiversiteit.

Om een goed dierenwelzijn te kunnen waarborgen, is het van belang dat in het beleid en de werkzaamheden van de gemeente rekening wordt gehouden met dierenwelzijn. De gemeente speelt in op ontwikkelingen in zowel het fysiek als het sociaal domein. Het doel is ervoor te zorgen dat er een samenhangende aanpak in de hele gemeente ontstaat op het gebied van dierenwelzijn.

De focus van deze nota ligt op het welzijn van het dier. Om dit te verduidelijken, volgen we de definitie van Farm Animal Welfare Council (FAWC). In de afbeelding hieronder wordt weergegeven wat deze definitie inhoudt.

DIERENWELZIJN

Dierenwelzijn kan getoetst worden aan de 'vijf vrijheden'. Deze vrijheden definiëren de ideale standaarden voor een goed dierenwelzijn. Het zorgt ervoor dat er een logisch en begrijpelijk raamwerk ontstaat waardoor dierenwelzijn getoetst kan worden. Deze vijf vrijheden zijn:

Uitgangspunten voor nota

De dierenwelzijnsnota van de voormalige gemeente Zuidhorn uit 2013 dient als uitgangspunt voor de huidige activiteiten op het gebied van dierenwelzijn. Ook de aanbevelingen van de dierenbescherming en nota's van andere gemeenten zijn gebruikt als input voor de dierenwelzijnsnota.

Er zijn onderwerpen over dieren in de gemeente Westerkwartier die al ergens anders zijn ondergebracht en niet direct met het welzijn van het dier te maken hebben. In deze notitie worden op deze onderwerpen dan ook geen ambities geformuleerd.

Samenwerking

Deze nota is tot stand gekomen in samenwerking met diverse organisaties, zodat er een integraal dierenwelzijnsbeleid is ontstaan. Door middel van verschillende gesprekken, een startbijeenkomst en terugkoppeling hebben zij bijgedragen aan het beleidsvormingsproces. Hierdoor zijn de huidige stand van zaken, ontwikkelingen, knelpunten en wensen van deze verschillende organisaties en domeinen in beeld gebracht. We streven er dan ook naar dat het beleid niet alleen door de gemeente wordt uitgevoerd, maar dat de relevante organisaties meedenken en meedoen.

Leeswijzer

De dierenwelzijnsnota bestaat uit vijf verschillende hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt het wettelijk kader op Europees, landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau beschreven. Het tweede hoofdstuk gaat over gezelschapsdieren. In het derde hoofdstuk wordt stilgestaan bij hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren. Hoofdstuk 4 gaat over wilde dieren. Ten slotte worden in hoofdstuk 5 de te nemen maatregelen op dierenwelzijn beschreven.

Hoofdstuk 1: Wettelijk kader

Het gemeentelijke dierenwelzijnsbeleid komt voort uit Europese en landelijke wetgeving. Om een idee te krijgen van de afbakening van de grenzen van het dierenwelzijnsbeleid voor de gemeente Westerkwartier, is het noodzakelijk om kort stil te staan bij deze verschillende niveaus van wetgeving.

1.1 Europese wetgeving

De Europese wet- en regelgeving wat betreft dierenwelzijn is onder te verdelen in een aantal onderwerpen.¹ Deze worden hieronder besproken.

Welzijn van landbouwdieren

De EU heeft regels en richtlijnen opgesteld voor de bescherming van landbouwdieren. Deze regels en richtlijnen bevatten onder andere een algemene standaard voor de bescherming van alle dieren voor de productie van voeding, huiden, pels, wol en andere landbouwdoeleinden. Ook gelden er EU-regels voor de bescherming en het welzijn van dieren tijdens transport. Daarnaast heeft de Europese Unie normen bepaald voor het welzijn van landbouwdieren gedurende de verdoving, slachting en kweekomstandigheden van specifieke dieren zoals legkippen, varkens en kalveren. Sinds 2018 is er een nieuwe wetgeving om het gebruik van geneesmiddelen bij landbouwdieren te beperken. Zo mogen er geen medicijnen gebruikt worden ter compensatie van slechte leefomstandigheden en om de dieren sneller te laten groeien.

Bescherming in het wild levende dieren

Vanuit de Europese Unie zijn regels opgesteld voor het in het wild levende dieren. Deze regels zijn terug te vinden in:

- De Vogelrichtlijn: wilde vogels die natuurlijk leven in de Europese Unie zijn beschermd onder de Vogelrichtlijn;
- De habitatrichtlijn: deze beschermt de kenmerkende leefomgeving van zeldzame, bedreigde en inheemse diersoorten;
- Het Bestuiversinitiatief: in 2018 is het EU-Bestuiversinitiatief ingevoerd om de populatie wilde bijen te versterken. Dit gebeurt onder andere door bloemrijke bermen te creëren;
- Regelgeving omtrent diervriendelijke standaarden voor het vangen en doden van dieren. Walvissen en dolfijnen mogen in EU-watervallen niet gevangen of gedood worden;
- De *'Overeenkomst uit inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten'* wordt door de Europese Unie gevoerd. Ook mag in de EU niet gehandeld worden in zeehondenproducten.

¹ Europees Parlement. (2020). *Dierenwelzijn en -bescherming: uitleg over EU-wetgeving (video's)*. <https://www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/society/20200624STO81911/dierenwelzijn-en-bescherming-uitleg-over-eu-wetgeving-video-s>

Dierentuinen

De Europese Unie is verantwoordelijk voor de wetgeving die gaat over in het wild levende dieren in dierentuinen. Deze wetgeving gaat met name over de rol van de EU in de bescherming van biodiversiteit en over de maatregelen voor de bescherming van deze dieren.

Dierproeven voor wetenschappelijke doeleinden

Er is een wettelijk kader gemaakt voor de regulatie van dierproeven voor het ontwikkelen van nieuwe geneesmiddelen, studies naar fysiologie, testen van voedingssupplementen en chemicaliën. De basis van deze regels zijn gebaseerd op de 'drie V's'.

- Vervanging (het gebruik van alternatieve methoden bevorderen);
- Vermindering (het proberen om minder dieren te gebruiken voor hetzelfde doel);
- Verfijning (inspanningen om pijn en lijden te minimaliseren).

Sinds 2018 zijn dierproeven voor cosmetica verboden binnen de Europese Unie.

Bescherming van huisdieren

Om de illegale handel in honden en katten tegen te gaan, is in het begin van 2020 een actieplan gemaakt voor strengere sancties op deze handel en voor een verplichte registratie van huisdieren. Daarnaast is de verkoop, import of export van honden- en kattenpels, en de producten die hiervan gemaakt worden, verboden.

1.2 Landelijke wetgeving

De landelijke wetgeving voor dierenwelzijn vloeit voort uit Europese wetgeving. Hieronder vallen de 'Wet Dieren' en de 'Wet Natuurbescherming'.

Wet Dieren

Sinds 2013 is de Wet dieren² ingevoerd. In deze wet worden dieren omschreven als wezens met gevoel. Bij dierenwelzijn staat dan ook de kwaliteit van leven van de dieren centraal. Deze wet bevat regels voor gehouden dieren (landbouwhuisdieren, gezelschapsdieren en bepaalde in het wild levende dieren). In de Wet Dieren zijn een aantal wetten samengevoegd, namelijk: de Wet op de dierenbescherming, de Diergeneesmiddelenwet, de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990, de Kaderwet diervoeders en een aantal bepalingen uit de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. Inmiddels is het chippen van honden verplicht en wordt gekeken door de landelijke overheid om hetzelfde te verplichten voor katten. Uit dit beleid is ook een lijst met zoogdieren naar voren gekomen die geschikt zijn als huisdier, namelijk de 'limitatieve lijst van zoogdieren die als huisdier gehouden mogen worden'. In de volksmond wordt deze lijst ook de huis- en hobbydieren lijst genoemd. Door deze lijst wordt voorkomen dat exotische en/of in het wild levende dieren als huisdier worden gekocht. Deze lijst zal vanaf 1 juli 2024 in werking treden. In de toekomst zal deze lijst aangevuld worden met andere diersoorten zoals vogels en reptielen.

² Wet dieren. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/2020-01-01>

Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming³ (WNB) is de wetgeving die de bescherming van natuurgebieden, plant- en diersoorten en bos omvat. In 2017 is deze wet ingevoerd en in deze wet zijn de voormalige Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet samengevoegd. De reden hiervoor is de decentralisatie van natuurbescherming waardoor de regels vereenvoudigd zijn. Vanaf 2017 is het de taak van de provincie om vast te stellen wat er in de provincie wel en niet mogelijk is in de natuur. De gemeente moet in haar beleid toetsen of de Wet Natuurbescherming niet overtreden wordt. Naar verwachting gaat de Wet Natuurbescherming vanaf 1 januari 2024 op in de Omgevingswet.

1.3 Provinciale taken

Vanuit de Wet Natuurbescherming bepalen de provincies voor hun grondgebied wat wel en niet mag in de natuur. Provincies besluiten over vergunningen en ontheffingen voor activiteiten en evenementen die plaatsvinden (in de buurt van) natuurgebieden. De provincie Groningen is in onze gemeente het bevoegde gezag voor het uitvoeren en handhaven van de Wet Natuurbescherming.

1.4 Gemeentelijke taken

Algemene Plaatselijke verordening (APV)

De gemeente heeft een aantal taken op gebied van dierenwelzijn vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) (artikelen 2:57 t/m 2:64, artikel 2:79, artikel 4:5a en artikel 12). Een groot deel van deze artikelen zijn van toepassing op honden. In het hoofdstuk over huisdieren wordt dit benoemd.

De overige de APV-artikelen zien toe op overlast. Zo is de eigenaar van vee verplicht maatregelen te nemen zodat deze dieren niet op de weg kunnen komen en hinder veroorzaken. Bij ernstige en herhaaldelijke overlast van dieren, geluids- of geurhinder, kan de burgemeester een dwangsom of bestuursdwang opleggen. Dit heeft als doel ervoor te zorgen de overtreding beëindigd wordt. Het is geen boete, maar een actie om de overlast te stoppen. De eigenaar van een dier moet altijd voorkomen dat het dier voor omwonenden en de omgeving geluidshinder veroorzaakt.

Verplichtingen vanuit de Wet dieren

De Wet dieren stelt dat de gemeente verplicht is een verordening op te stellen om artikel 3.5 uit te voeren, voor het afgeven, bewaren, ophalen en overdragen van dode gezelschapsdieren aan een geautoriseerd verwerkingsbedrijf in de gemeente. Eind 2020 is hiertoe de verordening dode gezelschapsdieren van de gemeente Westerkwartier vastgesteld door de raad. Het is volgens de Wet dieren verplicht dat kadavers aangemeld en aangeboden moeten worden bij een verwerkingsbedrijf dat dierlijke bijproducten kan verwerken (categorie 1 en 2).

³ Wet natuurbescherming. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2020-01-01>

Daarnaast staan in de Wet dieren de bevoegdheden van de burgemeester voor het ingrijpen (of verbieden) van het fokken van dieren. In artikel 5.13 staat beschreven dat als blijkt dat bepaalde dieren die gefokt zijn een gevaar op kunnen leveren voor de veiligheid van mensen of dieren, de burgemeester kan beslissen dat het dier naar een aangewezen plaats wordt gebracht en daar wordt gedood. Deze handeling kan uitgevoerd worden na zes weken vanaf het moment dat de eigenaar van het dier op de hoogte is gebracht en het verzoek om het dier te doden niet is afgewezen.

Verplichtingen vanuit de Wet Natuurbescherming

Vanuit de Wet natuurbescherming heeft de gemeente ook een aantal verplichte taken.

Beheer gemeentelijk groen

Het beheer van het gemeentelijk groen wordt onder andere uitgevoerd door de buitendienst. Zij werken volgens de gedragscode "Bestendig beheer groenvoorzieningen"⁴ en zijn daarvoor gecertificeerd. Ook aannemers die door ons worden ingezet bij het uitvoeren van groenbeheer moeten gecertificeerde medewerkers inzetten die werken volgens deze gedragscode. Deze gedragscode vergemakkelijkt het uitvoeren van beheer. Tijdens het uitvoeren van bestendig beheer wordt aantoonbaar rekening gehouden met de dieren die leven in het gemeentelijk groen. Daarnaast treft de buitendienst ten tijde van een strenge winter ook maatregelen om de dieren in het gemeentelijk groen te beschermen. Zo maken zij wakken in vijvers om te voorkomen dat de vogels vastvriezen en niet meer kunnen zwemmen.

Ruimtelijke ontwikkelingen en Buitengebied

Voor inwoners of bedrijven geldt dat voor bepaalde activiteiten of ontwikkelingen, zoals bouwen en wonen, een omgevingsvergunning (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, vanaf nu: Wabo) aangevraagd moet worden. De aanvrager van de vergunning is verplicht aan te tonen dat een activiteit of een plan geen negatieve invloed heeft op in het wild levende beschermde dieren of planten. De gemeente en de provincie moeten erop toezien dat dit klopt⁵. Initiatiefnemers moeten bij iedere sloop, bouwactiviteit of evenement hiervoor een quick scan flora/fauna laten uitvoeren door een ecologisch adviesbureau. Aan de hand van de uitkomsten kan er een vervolgonderzoek nodig zijn en moet eventueel een ontheffingsaanvraag bij de provincie Groningen worden gedaan. De gemeente kan op grond van de Wet natuurbescherming en de hieruit voortvloeiende zorgplicht voor planten en dieren, wijzen op de toestemming of ontheffing van de provincie of zelfs een vergunning weigeren.

⁴ Voor meer informatie zie Koninklijke Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners:

<https://www.vhg.org/domeinen/openbaar-groen>

⁵ Hunink, Sander. 2019. *Reikwijdte volledigheidstoets natuur in WABO procedures beperkt?* Via:

<https://www.linkedin.com/pulse/reikwijdte-volledigheidstoets-natuur-wabo-procedures-beperkt-hunink/?originalSubdomain=nl>

1.5 Omgevingswet

Naar verwachting gaat in 2024 de Wet natuurbescherming op in de Omgevingswet. De gemeente heeft in haar omgevingsvisie haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving op de lange termijn vastgelegd. Hierin kan ook rekening gehouden worden met dierenwelzijn bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen in de gemeente.

Hoofdstuk 2. Gezelschapsdieren

Het is algemeen bekend en in onderzoek bevestigd dat het hebben van gezelschapsdieren positief bijdraagt aan de gezondheid en het welzijn van mensen op zowel een fysiek als een mentaal niveau⁶. Bijna de helft van de Nederlandse huishoudens heeft dan ook een huisdier⁷. Onder gezelschapsdieren of huisdieren verstaan we dieren die door hun eigenaar niet voor commerciële doeleinden worden ingezet. Deze dieren zijn honden, katten, fretten, vogels, knaagdieren, hazen, konijnen, ongewervelde dieren, reptielen, amfibieën en waterdieren⁸. In dit deel van het beleid bespreken we de wettelijke taken van de gemeente op het gebied van gezelschapsdieren en gaan we ook in op de doelen van de gemeente over dit onderwerp.

2.1 Het houden van huisdieren

De overheid heeft regels vastgesteld voor huisdieren die onder andere gaan over het welzijn, fokken en doorverkopen⁹ van dieren. Het dier moet in een geschikte ruimte worden gehouden. Zo moet er voldoende bewegingsvrijheid zijn zodat het niet onnodig lijdt. Houders moeten er ook voor zorgen dat het dier goed voer en voldoende water krijgt. Daarnaast moet een dier medische verzorging krijgen als dat nodig is. Het fokken van dieren met ernstige afwijkingen of ziekten is verboden. Dit geldt ook voor dieren met ernstige gedragsafwijkingen. De wet verbiedt ook ingrepen bij een dier die een lichaamsdeel verwijderen of beschadigen, behalve als dit medisch noodzakelijk is. In het Besluit diergeneeskundigen en het Besluit houders van dieren staat welke ingrepen wel of niet mogen. Deze voorwaarden helpen de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) bij de handhaving.

Ruimte bieden voor gezelschapsdieren

De gemeente biedt bewegingsruimte op verschillende locaties. Bij landgoed Nienoord in Leek zijn twee hondenterreinen waar honden binnen de bebouwde kom los mogen lopen. Vanuit verschillende dorpen liggen er vragen voor een hondenspeelplaatsen en losloopgebieden binnen de bebouwde kom. De gemeente ondersteunt en denkt mee met inwoners bij initiatieven voor een hondenspeelplaats of een hondenlosloopgebied. In financiële zin draagt de gemeente hieraan bij door ureninzet van ambtenaren. Het Westerkwartier heeft daarnaast een groot buitengebied. Hier is veel ruimte voor honden om los te lopen, mits ze onder appèl staan.

Niet (financieel) kunnen zorgen voor huisdieren

Iedereen die een huisdier heeft, weet dat deze dieren kosten met zich meebrengen. Zo kunnen de kosten van een sterilisatie van een poes of een castratie van een kater oplopen

⁶ O.a. Serpell, James. 1991. *Beneficial effects of petownership on some aspects of human health and behaviour*. Journal of the Royal Society of Medicine, 84, p.717-720.

En Enders-Slegers, Marie-José. 2013. *Antrozoölogie (over)leven met dieren*. Open Universiteit.

⁷ Dibevo. 2020. Nieuwe cijfers meer dan 27 miljoen huisdieren in Nederland. Via: <https://dibevo.nl/pers/nieuwe-cijfers-meer-dan-27-miljoen-huisdieren-in-nederland>

⁸ Voor meer informatie zie: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/huisdieren-en-reizen/vraag-en-antwoord/definitie-gezelschapsdier>

⁹ Voor meer informatie zie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/dierenwelzijn/dierenwelzijn-huisdieren>

tot €100 per kat of meer. Voor minimahuishoudens heeft Stichting De Dierenambulance Westerkwartier in 2020, 2022 en 2023 een katten castratie/sterilisatie en chip actie voor katten gehouden. Voor €5 werd de kat gechipt en gecastreerd of gesteriliseerd. Als een kat gevonden wordt (levend of dood), zorgt de chip ervoor dat het dier sneller terug kan keren naar de eigenaar waardoor opvangkosten uitblijven. Daarnaast zorgt de sterilisatie en castratie ervoor dat de katten zich niet meer kunnen voortplanten en de eigenaar een hoop zorg en kosten bespaard blijven¹⁰. Deze actie draagt dan ook bij aan het voorkomen van meer zwervkatten.

Inwoners die urgente medische hulp voor hun dieren niet kunnen betalen, kunnen een aanvraag doen bij SUN (Stichting Urgente Noden). Deze stichting krijgt van de gemeente jaarlijks subsidie om de kosten volledig te vergoeden wanneer de noodzaak zich voor doet. Inwoners ontvangen de informatie over SUN via stichting Humanitas. Ook bestaat in de provincie stichting De Gouden Poot. Dit is een dierenvoedselbank waar inwoners zich aan kunnen melden als ze niet voldoende middelen hebben om eten voor hun huisdieren te kunnen kopen.

Het houden en verzorgen van huisdieren kan soms best een uitdaging zijn. Om hierbij te ondersteunen zijn er dierenbuddy's actief. Een dierenbuddy kan bijvoorbeeld de hond uitlaten van een oudere en/of chronisch zieke inwoner of helpen bij het verzorgen van een huisdier. We willen onderzoeken of dit in de gemeente Westerkwartier ook mogelijk is.

2.2 Opvang, overlast en overlijden van gezelschapsdieren

Opvang van gezelschapsdieren

Vanuit de Wet dieren heeft de gemeente een zorgplicht voor alle dieren in haar gemeente. Zo is de gemeente wettelijk verplicht (artikel 5:8 lid 3 van het Burgerlijk Wetboek)¹¹ om gevonden gezelschapsdieren voor minstens een periode van twee weken op te vangen¹². Na die tijd mag het dier overgedragen of verkocht worden. Als dit niet mogelijk is, mag het dier gedood worden. De twee weken 'bewaarplicht' hoeft niet in acht genomen te worden als de zorg voor het dier in die twee weken disproportionele kosten met zich meebrengt of als doding door een geneeskundige aanleiding noodzakelijk is. Daarnaast is de gemeente wettelijk verplicht om gehouden dieren in gevallen van bestuursdwang, zoals huisuitzetting of detentie, maximaal 13 weken op te vangen.

In 2023 en 2024 wordt de opvang van gezelschapsdieren in onze gemeente uitgevoerd door Stichting De Dierenambulance¹³. Wanneer er een melding komt van een gewond en/of gevonden dier in de gemeente, gaat de Dierenambulance er naar toe. Zij brengen het dier naar de dierenarts wanneer dat nodig is. Vaak wordt het dier naar Dierenartsenpraktijk Tusken Diken en Feanen in Drogeham gebracht. De opvang en het vinden van een nieuwe eigenaar wordt verzorgd door Dierenwelzijnscentrum Adventure in Kootstertille. De Dierenambulance heeft hier een contract mee. In 2022 reed De Dierenambulance

¹⁰ Voor meer informatie zie: <https://reportersonline.nl/wanhopig-op-zoek-naar-je-huisdier/>

¹¹ Artikel 5:8 lid 3 van het BW. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005288/2018-09-19>

¹² Art 5:8 lid 3 BW. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005288/2018-09-19>

¹³ Voor meer informatie zie: <https://www.dierenambulancewesterkwartier.nl/>

Westerkwartier ongeveer 400 ritten voor huisdieren in onze gemeente. Vanuit een aanbesteding is er in 2022 een contract afgesloten met de Dierenambulance Westerkwartier. De looptijd van deze opdracht is 2 jaar met 2 keer een optie voor verlenging van 2 jaar.

(Over)last van gezelschapsdieren

Dieren kunnen ook overlast veroorzaken. Een veel voorkomende klacht is hondenpoep. De eigenaar van een dier moet altijd voorkomen dat het dier voor omwonenden en de omgeving (geluids)hinder veroorzaakt.

Hondeneigenaren zijn verplicht om de uitwerpselen van de hond op een openbare plaats binnen de bebouwde kom direct te verwijderen. Zij dienen over een hulpmiddel te beschikken waarmee zij de uitwerpselen verwijderen kunnen. Buiten de bebouwde kom is het niet verplicht om de uitwerpselen mee te nemen, maar dit is wel zeer wenselijk. Via de uitwerpselen van honden kan namelijk neospora op koeien worden overgedragen. Neospora kan resulteren in abortus, vroeggeboorte en afwijkingen bij koeien. We willen hier aandacht aan besteden in communicatie.

In de APV zijn regels opgenomen die specifiek gaan over honden: het is verboden voor de eigenaar/houder van een hond om de hond te laten lopen:

- Op een publiek toegankelijke kinderspeelplaats, zandbak of speelweide;
- Zonder aanlijning binnen de bebouwde kom;
- Zonder aanlijning buiten de bebouwde kom op plekken waar dit niet is toegestaan;
- Op de weg als de hond geen halsband of andere manier van identificatie draagt.

Als een hond gevaarlijk of hinderlijk gedrag vertoont, kan de burgemeester de eigenaar van de hond verplichten tot het aanlijnen en muilkorven van de hond op openbare plaatsen of op terreinen van anderen. Het kan ook voorkomen dat de burgemeester een aanlijn- en of muilkorfgebod oplegt op het eigen terrein van de eigenaar van de hond. Er zijn regels opgesteld over de maximale lengte van de lijn en de kwaliteit van de muilkorf en de lijn. Ook dient de hond voorzien te zijn van een chip waardoor de hond geïdentificeerd kan worden met een chiplezer. In de gemeente is een protocol opgesteld voor gevaarlijke honden.

Ook de huiskat kan overlast veroorzaken. Denk hierbij aan het geluid als de katten krols zijn, maar ook de uitwerpselen van katten. Daarnaast zijn jonge vogels regelmatig slachtoffer van de huiskat. De Algemene Plaatselijke Verordening ziet hier niet op toe. Daarom willen we in het voorjaar tijdens het broedseizoen middels communicatie aandacht vragen voor het gevaar dat een huiskat voor jonge vogels kan opleveren.

Overleden gezelschapsdieren

Wanneer een huisdier is overleden, zijn er vier mogelijkheden voor het afscheid:

- Het huisdier mag gecremeerd worden;
- Het huisdier mag in de eigen tuin begraven worden, mits er voldoende ruimte is. het dier moet op minimaal 75 cm diepte begraven worden;
- Er bestaan dierenbegraafplaatsen waar het huisdier begraven kan worden;
- Het overleden huisdier kan bij de gemeente worden afgegeven.

Als voor de laatste optie wordt gekozen, is het volgens de Wet dieren verplicht dat dode dieren aangemeld en aangeboden moeten worden bij een verwerkingsbedrijf dat dierlijke bijproducten (kadavers) kan verwerken. Het verwerkingsbedrijf dat in het Westerkwartier actief is, is Rendac. Het college van burgemeesters en wethouders heeft een verzamelplaats op de werklocatie Leek aangewezen waar dode gezelschapsdieren in ontvangst worden genomen. Bij de gemeentewerf aan de Rondweg in Grootegast is ook zo'n locatie ingericht.

2.3 Rampen en mishandeling

(Gezelschaps)Dieren en rampen

In het geval van een ramp of crisis is de taakorganisatie Publieke Zorg en Omgevingszorg (PZ & OZ) van de Gemeentelijke Kolom Groningen (GKG) verantwoordelijk voor het evacueren en opvangen van mensen en dieren. Dit verband is opgezet vanuit de Veiligheidsregio Groningen en is een samenwerking tussen de Groningse gemeenten. In een geval van evacuatie mogen kleine gezelschapsdieren mee naar de opvanglocatie. Grotere gezelschapsdieren, hobbydieren en landbouwdieren worden ondergebracht in een geschikte stalling of een pension. Bedrijfsmatig gehouden landbouwdieren of andere dieren worden geëvacueerd onder coördinatie van LTO Noord (Land- en Tuinbouw Organisatie).

Huiselijk geweld en dierenmishandeling

Er is landelijk steeds meer aandacht voor het verband tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling. Gebleken is dat wanneer er sprake is van huiselijk geweld, de kans groot is dat er ook dierenmishandeling plaatsvindt. Ook kan geconstateerde dierenmishandeling een belangrijk signaal van huiselijk geweld zijn. Bij huiselijk geweld en (kinder)misbruik wordt vaak het dier als pressiemiddel gebruikt zodat iemand geen hulp zoekt of niet weggaat uit de onveilige situatie ¹⁴.

Binnen het sociaal domein van de gemeente zijn professionals werkzaam die op dagelijkse basis direct contact hebben met inwoners en die dus eventuele signalen van dierenmishandeling tegen kunnen komen. Bovendien hebben deze professionals een belangrijke rol in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een integrale aanpak huiselijk geweld en dierenmishandeling draagt bij aan het signaleren en aanpakken van zowel dierenmishandeling als huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit geldt voor zowel gezelschapsdieren als voor hobbydieren. Daarom is de gemeente Westerkwartier aangesloten bij de alliantie tussen verschillende zorg- en dierprofessionals zoals Veilig Thuis Groningen en stichting Mendoo. Deze alliantie werkt aan een meer sluitende en integrale aanpak voor huiselijk geweld en dierenmishandeling.

Daarnaast werken we binnen de gemeente met de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Hierin worden de signalen van dierenmishandeling geïntegreerd. Binnen de gemeente is dierenmishandeling een relevant thema voor verschillende teams. De Buitengewoon Opsporingsambtenaren (vanaf nu: BOA's) pakken meldingen over dierenmishandeling en verwaarlozing gezamenlijk op met de politie en de

¹⁴ Downes, Róisín. Z.D.. Een gezamenlijke aanpak van dierenmishandeling en huiselijk geweld? Onderzoek naar de meningen over een mogelijke samenwerking tussen professionals in de dierenbranche en Veilig Thuis Groningen.

Dierenbescherming. De BOA's voeren ook her-controles uit om te kijken of de situatie is verbeterd.

2.4 Educatie en preventie

Ondanks dat dieren een positieve invloed hebben op mensen, komt het voor dat mensen niet goed weten hoe zij voor hun dieren moeten zorgen. Er wordt bijvoorbeeld overhaast een beslissing genomen om een dier in huis te halen of men bereid zich onvoldoende voor op de komst van het dier. De eigenaren weten dan niet wat voor zorg het dier nodig heeft en welke kosten dit met zich meebrengt. Daarnaast zijn mensen soms niet op de hoogte van de negatieve impact die hun huisdieren kunnen hebben op in het wild levende dieren. Zo kunnen loslopende katten lokaal forse impact hebben op de vogelpopulatie¹⁵. Ook zijn eigenaren van honden zich er vaak niet bewust zijn dat zij vanuit de Wet natuurbescherming ervoor moeten zorgen dat hun hond niet het wild verstoort, verwondt of doodt. De gemeente wil regelmatig communiceren voor het broedseizoen van vogels over de impact van loslopende katten op jonge weidevogels.

Er zijn daarnaast organisaties in onze gemeente die zich bezighouden met educatie en preventie dat aansluit bij dierenwelzijn. Zo ondersteunt de stichting NDCE Westerkwartier¹⁶ (Natuur, Duurzaamheids- en Cultuureducatie) het basisonderwijs in de gemeente op het gebied van natuur, duurzaamheid en cultuureducatie. In hun aanbod zijn er lessen, lesmaterialen en leskisten die aansluiten bij dierenwelzijn. Stichting De Dierenambulance Westerkwartier geeft op aanvraag voorlichting op school waarbij ook aandacht wordt gegeven aan hoe je met dieren moet omgaan. Ook het IVN kent educatieve programma's.

¹⁵ Voor meer informatie zie: <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/katten-versus-vogels>

¹⁶ Voor meer informatie zie: <https://www.ndce-westerkwartier.nl/>

Hoofdstuk 3. Hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren

Bij hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren gaat de gemeente over vergunningen en bestemmingsplannen. Voor het dierenwelzijn van bedrijfsmatig gehouden dieren, zoals landbouwdieren, gelden landelijke regels volgens de Wet Dieren. Houders, verkopers en fokkers van huisdieren moeten zich houden aan regels over bijvoorbeeld verzorging en vervoer. De gemeente heeft hier dus geen directe rol in. Wel vinden we het belangrijk om onze ogen en oren open te houden voor misstanden en deze te melden bij de NVWA (Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit). Ook kan de gemeente initiatieven ondersteunen die het welzijn van hobby- of bedrijfsmatig gehouden dieren bevorderen.

3.1 Het houden van hobbydieren

Hobbydieren zijn landbouwdieren die in kleine aantallen en zonder commercieel doel worden gehouden. Dit kunnen bijvoorbeeld schapen, geiten, runderen, varkens en kippen zijn. Niet alle dieren zijn geschikt als hobby/huisdier. Sommige dieren kunnen ziektes overdragen of zijn gevaarlijk. Andere dieren hebben bijzondere of ingewikkelde verzorging nodig. Daarom is in Nederland gewerkt aan de huis- en hobbydierenlijst. Vanaf 1 juli 2024 mogen alleen dieren gehouden, verkocht of gefokt worden die op deze huis- en hobbydierenlijst staan. Een zoogdier die niet op de lijst staat mag gehouden worden tot het overlijdt, maar er mag niet meer mee gefokt worden

Voor het vervoer van hobbydieren gelden regels, zoals reis- en rusttijden. Ook is een eigenaar verplicht een dierenarts in te schakelen als een dier ziek is. Is er besmettingsgevaar? Dan moeten eigenaren van hobbydieren de dierziekte melden bij de NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit). De huisvesting van hobbydieren moet aan een aantal eisen voldoen, bijvoorbeeld met betrekking tot de afmeting van het verblijf. Dit staat benoemd in het 'Besluit houders van dieren'. Eigenaren van de meeste hobbydieren moeten hun dieren laten identificeren en registreren¹⁷. Zo zijn de dieren en hun plaats van herkomst snel te vinden. Bijvoorbeeld bij de uitbraak van een besmettelijke dierziekte.

Daarnaast is het belangrijk dat de meeste diersoorten samen met soortgenoten gehouden worden. de meeste dieren zijn groeps-/ kuddedieren en worden eenzaam als ze alleen staan. Het is dus belangrijk om meerdere dieren bij elkaar te zetten. In de communicatie naar inwoners willen we hier aandacht aan besteden.

3.2 Evenementen met (hobby)dieren

Evenementen zorgen voor een aantrekkelijk woonklimaat in het Westerkwartier. Zo vinden er jaarlijks ook meerdere evenementen met dieren plaats. Een vergunning voor een evenement wordt aangevraagd bij de gemeente en behandeld aan de hand van de regels van de APV. Een aanvraag van een evenement met dieren stuurt de gemeente voor advies door naar de Veiligheidsregio Groningen (GHOR). Zij geven aan waaraan de aanvrager moet voldoen op het gebied van dierenwelzijn. Zo wordt bijvoorbeeld van de

¹⁷ Voor meer informatie zie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/identificatie-en-registratie-dieren>.

vergunningaanvrager verwacht dat zij zorgen voor voldoende water, voedsel en ruimte voor de dieren. Daarnaast stuurt de gemeente een factsheet voor dierevenementen mee en verwijst naar de NVWA.

De meest voorkomende evenementen met dieren zijn evenementen en wedstrijden van paardensportverenigingen. Dit zijn regionale, provinciale en landelijke activiteiten. We werken in het Westerkwartier samen met de stichting Westerkwartier Paardenkwartier. Het gezamenlijke doel is de paardensector in de regio te versterken in al haar facetten. Daarnaast is er in Leek een windhondenvereniging 'Coursing Nienoord Leek'. Hier worden jaarlijks ook verschillende evenementen en wedstrijden georganiseerd op regionaal, landelijk en Europees niveau. Op deze evenementen komen mensen van binnen en buiten de regio af. Ongeveer één keer per jaar is er een circus in het Westerkwartier met gezelschapsdieren en hobbydieren. Als gemeente vinden we het heel belangrijk dat het dierenwelzijn gewaarborgd is voor alle dieren die hierbij aanwezig zijn. We volgen landelijk beleid wat betreft het gebruik van gezelschaps- en hobbydieren in het circus.

3.3 Houden van dieren in de dierenweides

In de gemeente Westerkwartier zijn verschillende dierenweides en/of hertenkampen aanwezig die inwoners kunnen bezoeken. De dierenweides worden vaak gerund door vrijwilligers, al dan niet vanuit een stichting georganiseerd. Op deze dierenweides is een diversiteit aan dieren aanwezig. De dierenweides en hertenkampen in onze gemeente zijn:

- Dierenweide Oldehove
- 't Trefpunt, Sebaldeburen
- 't Sieljerder Kampke, Lauwerzijl
- Dierenweide Opende
- Hertenkamp Noordhorn
- Zonneweide Dierenweide Oostergast, Zuidhorn
- Hertenkamp Nienoord en Kinderboerderij, Leek
- Dierenweide Lutjegast
- Dierenweide Grootegast

De gemeente ondersteunt, rechtstreeks danwel via dorpsbelangen, een aantal dierenweides met een financiële bijdrage voor de kosten om zoönose tegen te gaan. Zoönosen zijn infecties die van dieren op mensen kunnen worden overgedragen. Om dit te voorkomen, kunnen dierenhouders maatregelen nemen. Met het GD Keurmerk Zoönose kan een dierenhouder de maatregelen aantonen en daarmee de kans op besmetting verkleinen. Het keurmerk is bedoeld voor bijvoorbeeld zorgboerderijen, kinderboerderijen en dierenweides.

Vanaf 1 juli 2024 wordt het verboden om herten te houden op een hertenkamp of dierenweide. De dieren die voor 1 juli 2024 aanwezig waren mogen blijven, maar ze mogen zich niet meer voortplanten.

3.4 Leefomgeving hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren

In onze gemeente is het buitengebied groot en hebben we te maken met veel bedrijven en inwoners die dieren houden. Voor het dierenwelzijn van bedrijfsmatig gehouden dieren, zoals landbouwdieren, gelden landelijke regels volgens de Wet dieren. In een bestemmingsplan¹⁸ staan voorschriften over hoe de grond of de gebouwen die erop staan gebruikt moeten worden. Het plan geeft bijvoorbeeld aan waar bedrijven zich mogen vestigen, waar alleen gewoond mag worden en wat groengebied is.

In onze gemeente zijn veel landbouwdieren aanwezig. Deze worden ook wel weidedieren genoemd. Weidedieren moeten niet alleen toegang hebben tot vers water en voedsel, maar ook tot schaduwplekken en/of schuilgelegenheden. Af en toe komen er verzoeken voor schuilstallen bij de gemeente binnen. Deze passen niet in de bestemmingsplannen, omdat bebouwing in agrarisch gebied niet is toegestaan. Er zijn uitzonderingen denkbaar en daar is een uitgebreide omgevingsvergunningprocedure van circa een half jaar voor nodig. Vaak blijken er alternatieven te zijn binnen bestaande bebouwing op het perceel. Bomen en planten die aanwezig zijn op grenzen van landbouwpercelen zorgen voor schuilmogelijkheden en beschutting voor hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren. We willen onderzoeken of we kunnen bevorderen dat er meer bomen geplant worden om hittestress tegen te gaan bij weidedieren.

3.5 Landbouw en dierenwelzijn

De landbouw staat de laatste jaren onder druk vanwege het verlies aan biodiversiteit en te hoge stikstof- en broeikasgasuitstoot. De sector kijkt naar welke mogelijkheden er zijn om dit verlies te verminderen. Voor grasland geldt bijvoorbeeld dat kruidenrijk gras goed is voor de bodem en het insectenleven. Daar profiteren in het wild levende dieren, zoals weidevogels, hazen en reeën van. Daarnaast heeft het vee ook baat bij kruidenrijk voer. Er zijn aanwijzingen dat koeien die kruidenrijk hooi eten minder kwetsbaar zijn voor ziektes. Ook heeft het landschap invloed op dierenwelzijn. Het agrarisch gebied van het zuidelijk Westerkwartier is rijk aan boomsingels. Deze boomsingels herbergen veel broedvogels en wilde planten en bieden schaduw en beschutting aan het vee bij extreme weersomstandigheden. Natuurinclusieve landbouw is dus goed voor zowel het welzijn van in het wild levende dieren als van landbouwhuisdieren.

¹⁸ www.ruimtelijkeplannen.nl

Hoofdstuk 4. In het wild levende dieren

Voor alle in het wild levende dieren geldt dat hun voortbestaan niet in gevaar gebracht mag worden. De wettelijke taken voor in het wild levende dieren staan beschreven in de Wet Natuurbescherming. De beleidsmatige, vergunningverlenende en handhavende taken van deze wet vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie Groningen. De gemeente Westerkwartier moet zich houden aan deze wetgeving, waaruit onder andere een algemene zorgplicht voor in het wild levende dieren op haar eigen grondgebied voortvloeit. De wetgeving heeft invloed op verschillende onderdelen van de organisatie.

4.1 Belang van biodiversiteit voor wilde dieren

De Dierenwelzijnsnota staat voor een gezond leefklimaat voor gezelschapsdieren, hobby- en bedrijfsmatig gehouden dieren, het beschermen en behouden van dieren die in het wild leven en biodiversiteit. Als gemeente hebben we geen (specifiek) beleid met betrekking tot het thema biodiversiteit, maar in ons landschapsbeleid besteden we hier wel aandacht aan. Sloten en bermen zijn belangrijke verbindingsaders voor dieren. Natuurvriendelijke oevers, natuurvriendelijk beheer en onderhoud dragen hier aan bij. Ook landschapselementen als poelen en houtsingels dragen bij aan diversiteit. Houtsingels zijn belangrijke schuilplaatsen en voedingsbronnen voor veel zoogdieren, vogels en insecten. We beschermen deze in het bestemmingsplan.

Naast dat we binnen het landschapsbeleid aandacht hebben voor de leefomgeving van wilde dieren, hebben we dit ook in de woonomgeving. Verstening, nieuwbouw en renovatie zorgen voor minder ruimte voor wilde dieren die zich in of rond de bebouwde omgeving bevinden. Oude gebouwen en stallen bevatten vaak ruimtes voor vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van vogels. Nieuwe gebouwen zijn vaak echter niet geschikt voor de vleermuis, uil en de huismus. Hierdoor verliezen zij hun leefruimte. Ook tuinen en erven zijn steeds meer versteend, waardoor er minder ruimte is voor de insecten zoals de vlinder en de bij. De ambitie is om meer voorlichting te geven over bijvoorbeeld het ophangen van nest- of verblijfplaatsen zodat dieren ook bij nieuwbouw een plek behouden.

Ruimte voor weidevogels en trekvogels

Het Westerkwartier heeft een belangrijke functie voor weidevogels en trekvogels. Via agrarisch natuur- en landschapsbeheer werken boeren, natuurorganisaties, de provincie Groningen en de gemeente aan het verbeteren van het leefgebied van weidevogels en trekvogels. Boeren aangesloten bij [Collectief Groningen West](#) kunnen hierbij gebruik maken van een beheerpakket (ANLB) en daar subsidie voor krijgen. We ondersteunen de initiatieven en activiteiten van organisaties voor de verbetering van de omstandigheden voor weidevogels, in het bijzonder bedreigde soorten als de grutto. Daarnaast werken we samen aan, of ondersteunen we initiatieven voor de inrichting en het geschikt maken van natuurgebieden voor weidevogels en trekvogels.

Rol van wilde bijen

Van de 360 soorten wilde bijen in Nederland dreigt meer dan de helft te verdwijnen. De Rijksoverheid neemt [maatregelen om bijensterfte te voorkomen](#). Uiterlijk 2030 moet de bijensterfte in Nederland stoppen. We behouden en versterken ons groen om de

leefomgeving van de bij te versterken. Dit helpt ook mee bij het tegengaan van de daling van alle andere insecten die een belangrijke rol spelen bij de bestuiving van bloemen en planten. Het natuurlijk beheren van bermen, zodat ze meer kruidenrijk worden heeft hier een belangrijke basis voor gelegd. Soorten die van nature in de berm voorkomen, dragen het meest bij aan de behoeften van gespecialiseerde wilde bijen. Goed bermbeheer is hiermee van grote waarde en gaat verder dan het inzaaien van bloemenmengsels, waar vaak alleen algemene bijensoorten op af komen. In het Westerkwartier willen we een mengsel ontwikkelen voor bloemrijke bermen dat specifiek past binnen ons diverse landschap en voor meerdere soorten insecten aantrekkelijk is.

Oog voor wilde dieren in het buitengebied

Als gemeente hebben wij oog voor de in het wild levende dieren in de buitenruimte. Zo worden bij wegen faunapassages aangelegd zodat dieren veilig kunnen oversteken. Daarnaast willen we bij het plaatsen en onderhouden van gemeentelijke beschoeiingen waar mogelijk rekening houden met dieren die in het water terecht kunnen komen. Dit doen we door een voorziening aan te leggen om het water uit te kunnen komen bij de constructie die een oever of waterkant beschermt, zoals het aanleggen van een wildtrap of uittreedplaats. Dit voorkomt de verdrinking van dieren die tijdelijk of altijd op het droge leven en die in het water terecht zijn gekomen.

4.2 Zieke, gewonde of dode dieren

Ziektes

Zoönosen zijn ziektes die van dieren op mensen overgedragen kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn botulisme, Q-koorts, ziekte van Weil en sinds 2020 het Covid-19 virus. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) is verantwoordelijk voor de bestrijding van deze ziektes. De gemeente heeft daar geen rol in, maar we signaleren dat zoönosen de laatste jaren steeds meer voorkomen in onze gemeente. Bijvoorbeeld de vogelgriep. Dit kan in zeldzame gevallen overgedragen worden van dier op mens. Deze ziekte heeft daarnaast ook een grote invloed op de wilde vogelpopulatie en de pluimveebedrijven. De Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) is verantwoordelijk voor de bestrijding en preventie van vogelgriep bij pluimveebedrijven. De gemeente heeft hier een beperkte rol: de buitendienst werkt volgens een protocol bij het opruimen van slachtoffers onder wilde (water)vogels van vogelgriep en plaatst waarschuwborden.

Gewonde of dode in het wild levende dieren

De opvang van gewonde dieren uit de vrije natuur is, anders dan bij de opvang van gezelschapsdieren, geen verplichte gemeentelijke taak. Hoewel de verplichting er niet is, ondersteunen we stichting De Dierenambulance Westerkwartier wel in het vervoer van de gewonde in het wild levende dieren. Zij voert jaarlijks meer dan 500 ritten uit binnen de gemeente voor gewonde in het wild levende dieren. Deze dieren worden ondergebracht bij Faunavisie Wildcare in Westernieland of bij de Fûgelhelling in Ureterp. Deze stichtingen zijn afhankelijk van giften voor de opvang van deze dieren. We signaleren dat de opvang en het vervoer van in het wild levende dieren geen steun krijgt vanuit de overheid. Dit is een landelijk vraagstuk en we volgen deze ontwikkelingen.

De Dierenambulance, de politie en de wildbeheereenheden beschikken over systemen waarin informatie over aangereden en dood wild wordt geregistreerd. Vaak gaat het om reeën die dood worden gereden. Het meest gebruikte systeem is het Fauna Registratie Systeem (FRS) dat door de provincie en Faunabeheereenheid wordt onderhouden. Hierdoor kan men knelpunten herkennen waar veel dieren worden aangereden. De genoemde organisaties kunnen deze knelpunten melden bij de gemeente en wij kijken vervolgens of we er iets aan kunnen doen. Zo kan het zijn dat er een gemeentelijke weg is waar vaak dieren aangereden worden. De gemeente kan dan ruimtelijke ingrepen uitvoeren om dit te voorkomen. Een voorbeeld is het plaatsen van wildspiegels.

4.3 Faunabeheer

De provincie Groningen is verantwoordelijk voor het faunabeheer in de gemeente Westerkwartier. De provincie (vergunningverlener) en de Faunabeheereenheid (vergunninghouder) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het regelen van het beheer van schadedieren. Bijvoorbeeld om kwetsbare weidevogels in onze gemeente te beschermen. De gemeente kan in lijn met dit beleid een grondgebruikersverklaring verlenen aan de desbetreffende Wildbeheereenheid (WBE) als er vanaf gemeentelijke wegen buiten de bebouwde kom beheerd moet worden.

In de gemeente Westerkwartier zijn drie jagersverenigingen actief, namelijk de Wildbeheereenheden Westerkwartier, Noord-Westerkwartier en Grootegast. Om het gemeentelijk faunabeheer te optimaliseren en invulling te geven aan provinciale Faunabeheerplannen, werken we samen aan een duurzaam faunabeheer.

Beheer en bescherming van roofdieren

De afgelopen jaren is er landelijk en regionaal een toename van een aantal roofdieren. Zo is het aantal steenmarters en vossen in weidevogelgebieden toegenomen. Uit onderzoek in de provincies Groningen en Fryslân²⁹ blijkt dat de steenmarters het vaak gemunt hebben op nesten en kuikens van weidevogels. De steenmarter is een beschermde soort en het is dan ook niet toegestaan deze dieren te doden. Op dit moment geeft de provincie alleen toestemming om steenmarters onder strenge voorwaarden te vangen en te verplaatsen. In de provincie lopen enkele proeven met het beheer van steenmarters om te onderzoeken wat dit doet met de stand van de weidevogels. De eerste resultaten lijken positief. We volgen dit als gemeente en kijken of dit ook van belang kan zijn in het Westerkwartier. De inwoners van het Westerkwartier worden nu door de gemeente verwezen naar bedrijven die de overlast van steenmarters kunnen beperken.

Ook de vos is een roofdier die bijna overal voorkomt in Nederland. Vooral kleine zoogdieren als muizen en konijnen zijn slachtoffer van de vos. Daarnaast eet de vos ook kippen of weidevogels. Bij overlast mag de vos door de Wildbeheereenheden worden verjaagd of met vangkooien worden gevangen en gedood. Dit mag alleen wanneer preventieve

²⁹ Jonge Poerink, Bob. & Jasja Dekker. 2020. Terreingebruik steenmarters in weidevogelgebieden in Fryslân en Groningen –2020. Ecosensys / Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem

maatregelen niet meer werken. Hoewel de overlast van de vos minder is dan bij steenmarters, is het belangrijk dat we de ontwikkelingen rondom de vos goed volgen.

Ook de otter en bever, beide beschermde diersoorten, komen steeds meer voor in Nederland. Beide soorten zijn tijdelijk uitgestorven geweest, maar inmiddels weer aanwezig in Nederland. Vooral de bever veroorzaakt veel schade aan de natuur. De bevers graven diepe holen en gangen in dijken en kades waardoor deze kunnen inzakken. Het bestaan van de bever heeft echter niet alleen negatieve gevolgen. Bevers bouwen nieuwe leefgebieden voor andere diersoorten die dat zelf niet kunnen. Voor de otter en de bever geldt dat we landelijke ontwikkelingen blijven volgen. Op dit moment is voor het beheer van de populatie van de bevers een ontheffing nodig. Er wordt gepleit om deze ontheffing eenvoudiger te maken.

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn planten, dieren en andere organismen die van nature niet in Nederland voorkomen. Planten, dieren en andere organismen die op de Unielijst van de Europese Unie voorkomen zijn schadelijk voor de natuur of andere diersoorten. Ze kunnen (in de toekomst) ook schadelijk zijn voor de gezondheid van mensen. Vaak kunnen ze zich snel vermeerderen. Deze soorten mogen dan ook niet verhandeld, gekweekt, vervoerd of geïmporteerd worden in de Europese Unie. De provincie is primair verantwoordelijk voor het beheer en de eliminatie van invasieve exoten. De gemeenten werken hierin samen met de provincie maar hebben zelf geen actief beleid. Voorbeelden van invasieve exoten zijn de roodwangschildpad, de muskusrat en de Amerikaanse rivierkreeft.

Beheer en bescherming van (overlast)dieren

In principe heeft de gemeente geen taak in het beheer van in het wild levende dieren. De meldingen over roekenkolonies in de bebouwde kom die zorgen voor overlast hebben echter geleid tot een roekenbeheerplan. De gemeente telt ongeveer 1000 nesten in 31 kolonies. De roek is een beschermde diersoort en het is verboden om ze te verjagen, te doden, of om nesten te beschadigen.

De meeste van deze kolonies geven geen overlast, maar in bepaalde straten binnen de bebouwde kom is een combinatie van veel nesten die dicht op woningen staan toch aanleiding om in te grijpen. Hiervoor is het roekenbeheerplan ontwikkeld. Voor het verjagen van roeken is een ontheffing van de provincie nodig (wet natuurbescherming). Er is een verkenning gedaan naar de overlastlocaties en de aanwezigheid van geschikte alternatieve broedlocaties. Deze beheerlocaties zijn bijna niet voor handen. In het plan is ook aangegeven met welke methoden de roeken op overlastlocaties kunnen worden verstoord en hoe de roeken kunnen worden gelokt naar de nieuwe beheerlocaties. Dit mag alleen volgens toegelaten methodes. Zodra er roeken broeden, moet het verjagen onmiddellijk stoppen. Hier wordt door een ecooloog op toegezien. Op basis van het plan heeft de provincie ontheffing verleend en wordt vanaf 2023 op enkele ernstige overlastlocaties roekenbeheer uitgevoerd.

Overlast van (plaag)dieren

Plaagdieren die overlast veroorzaken worden in bepaalde gevallen bestreden, omdat ze als schadelijk of hinderlijk worden ervaren of een gevaar kunnen vormen voor de volksgezondheid. Het gaat hier vooral om bruine en zwarte ratten en huismuizen. De gemeente bestrijdt deze dieren in openbare gebouwen en op openbare locaties waar sprake is van een plaag en de volksgezondheid bijvoorbeeld in het geding komt. De gemeente heeft twee dierplaagbestrijders in dienst die bij het KAD (Kennis en Adviescentrum Dierplagen te Wageningen) zijn opgeleid. De gemeente kan bij bestrijding van plaagdieren de voorkeur geven aan diervriendelijke(re) manieren van bestrijding en voor het inzetten van plaagdieren bestrijdingsbedrijven die op een diervriendelijke(re) wijze werken.

De positie van de wolf

Er is een groeiende populatie wolven in Nederland. Hierdoor is in Nederland ook vaker sprake van interacties tussen mens en wolf. Dit roept zeer uiteenlopende reacties op in de maatschappij, van enthousiast tot negatief. Daarbij komt dat veel mensen nog niet zo bekend zijn met de wolf. De wolf is een beschermde soort en mag daarom niet verstoord of gedood worden. In het [Interprovinciaal Wolvenplan](#) staat het beleid voor de omgang met wolven.

De verantwoordelijkheid voor de beleidsuitvoering voor wolven ligt bij de provincie; de gemeente is hierin volgend. De gemeente heeft de provincie echter wel opgeroepen om de beschermde status van de wolf te versoepelen waardoor verjagen en bejagen indien nodig mogelijk wordt. Sinds 2018 heeft de wolf zich gevestigd in Nederland. Wanneer er sprake is van schade door wolven kan dit gemeld worden bij BIJ12²⁰. BIJ12 is de organisatie die namens de provincies de beleidsuitvoering van het dossier 'wolf' oppakt. In geval van opgetreden schade kan via deze organisatie een tegemoetkoming aangevraagd worden.

4.4 Hobby

Hengelsport

Vissen is voor veel mensen een hobby, Het gaat hier wel om het vangen van wilde dieren en is daarom aan regels gebonden. Om ervoor te zorgen dat de hengelsport goed gecontroleerd kan worden, is het van belang dat het duidelijk is waar wel en niet gevestigd mag worden en hoe je mag vissen; dit worden de visrechten genoemd. Dit is geen wettelijke verplichting, maar vanuit onze zorgplicht is dit een goede manier om overbevissing en stroperij tegen te gaan in de gemeentelijke wateren. Op dit moment controleren BOA's of vissers een visvergunning hebben en of zij gebruik maken van levend aas. Volgens artikel 1.18 van het *Besluit houders van dieren* is het verboden om gebruik te maken van levende vissen, amfibieën, reptielen, vogels of zoogdieren als aas²¹. Sportvisserij Groningen Drenthe²² geeft op aanvraag ook voorlichting op scholen over vissen en sportvisserij. Hierbij leren de kinderen van alles over verschillende vissoorten en hoe je op een verantwoorde manier kan vissen.

²⁰ Voor meer informatie zie BIJ12: <https://www.bij12.nl/>

²¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2021-04-21>

²² Voor meer informatie zie: <https://www.vissen.nl/jeugd/visles-op-basisscholen.html>

Hoofdstuk 5. Acties

De voorgaande hoofdstukken hebben ertoe geleid dat we het dierenwelzijn in het Westerkwartier op verschillende manieren willen verbeteren en accenten kunnen aanleggen. Deze punten willen we als gemeente samen met diverse organisaties oppakken. Deze acties worden regelmatig geëvalueerd. Er wordt gekeken of deze nog relevant zijn en hoe de uitvoering is gevorderd. Wanneer nodig kunnen we nieuwe prioriteiten aanbrengen of nieuwe acties toevoegen. Hierin maken we onderscheid tussen fysiek domein, sociaal domein en communicatie.

5.1 Fysiek domein

- Certificering medewerkers over de Wet natuurbescherming, bestendig beheer: Medewerkers die in hun beheerswerkzaamheden volgens een gedragscode moeten werken voor bestendig beheer worden periodiek bijgeschoold, zodat de bestaande certificering behouden blijft en volgens de meest recente inzichten gewerkt wordt;
- Dieren bij evenementen: we volgen en anticiperen op landelijke en provinciale ontwikkelingen wat betreft het gebruik van huis- en hobbydieren bij evenementen;
- Hittestress bij weidedieren: we willen onderzoeken of we kunnen bevorderen dat er meer bomen geplant worden om hittestress bij weidedieren tegen te gaan.
- Passend beheer en gebiedseigen mengsels voor kruidenrijke bermen: we beheren waar het kan op ecologische wijze en ontwikkelen een goed mengsel voor kruidenrijke bermen welke passend is bij het landschap in het Westerkwartier en aantrekkelijk is voor diverse insecten. We gebruiken hierbij mengsels van Cruydhoeck of Biodivers;
- Maatregelen in de buitenruimte ten behoeve van dierenwelzijn: waar mogelijk willen we faunatrappen of uitreedplaatsen in het water aanbrengen, evenals faunapassages bij wegen. Dit geldt voor zowel bestaande situaties als voor nieuwe bestemmingsplannen;
- Opvang en vervoer in het wild levende dieren: we volgen en anticiperen op landelijke en provinciale ontwikkelingen over vervoer en opvang van in het wild levende dieren;
- Preventieve voorzieningen bij aanrijdingen dieren: we zorgen ervoor dat de politie, de Wildbeheereenheden en De Dierenambulance meldingen kunnen doen bij de gemeente als het gaat om locaties waar dieren worden aangereden. De gemeente kan kijken of zij de knelpunten op eigen gronden en wegen kan aanpakken. Bijvoorbeeld met preventieve voorzieningen op basis van geregistreerde aanrijdingen als wildspiegels, faunaregistratiesystemen ed.
- Bestrijding plaagdieren: bij de bestrijding van plaagdieren gebruiken we vanaf 1 januari 2023 diervriendelijke(re) oplossingen;

5.2 Sociaal domein

- Castratie- en sterilisatieactie: we ondersteunen de castratie, sterilisatie en chipactie van de Dierenambulance Westerkwartier;
- Dierenbuddy's: we onderzoeken de mogelijke inzet van dierenbuddy's in onze gemeente ter ondersteuning van onze (kwetsbare) inwoners;

- Integrale aanpak huiselijk geweld en dierenmishandeling: we werken aan een integrale aanpak van huiselijk geweld en dierenmishandeling door de zorgprofessionals en handhaving. We hebben inmiddels de meldcode Huiselijk Geweld waar dierenwelzijn onderdeel van is geïntroduceerd;
- Aandacht voor huiselijk geweld en dierenmishandeling: door aan te sluiten bij de alliantie Dierenmishandeling en Huiselijk Geweld willen we dit onderwerp blijvend bij medewerkers onder de aandacht brengen zodat zij preventief kunnen handelen in hun werk.

5.3 Communicatie

We gaan met regelmaat communiceren over dierenwelzijn. Zo brengen we inwoners op de hoogte van actuele onderwerpen en ontwikkelingen en informeren we hen over het goed houden van hun dieren. Goede communicatiemomenten zijn bijvoorbeeldierendag, om aandacht te besteden aan het welzijn van huisdieren maar ook het begin van het broedseizoen voor vogels. Als voorbeeld staan hieronder een aantal onderwerpen waarover we richting inwoners gaan communiceren:

- De huiskat als roofdier: in het broedseizoen verspreiden we informatie over het gevaar van de huiskat voor de jonge vogels en de eieren van weidevogels;
- Eenzame groepsdieren: we communiceren over het belang van groepsdieren niet in hun eentje te houden om eenzaamheid onder groepsdieren te voorkomen;
- Neospora: we communiceren over het belang van het opruimen van hondenpoep buiten de bebouwde kom om verspreiding van neospora te voorkomen;
- Castratie, sterilisatie, - en chipactie voor minima Dierenambulance Westerkwartier: we informeren inwoners over het belang van het castreren, steriliseren en chippen van hun kat of poes en vertellen wanneer de castratie-, sterilisatie-, en chipactie plaatsvindt;
- Nestkastjes bij nieuwbouw: we willen aandacht vragen voor het plaatsen van bijvoorbeeld nestkastjes voor vogels bij nieuwbouw, zodat ook voor deze dieren een plek om te leven behouden blijft.

De voorgenoemde onderwerpen zijn voorbeelden van onderwerpen waarover we willen communiceren. De lijst is niet uitputtend en zal aangevuld worden bij nieuwe ontwikkelingen die communicatie vereisen.